

A katolikus főiskolai ifjúság kulturális törekvései.

Irta és a kassai országos katolikus főiskolai diákkongresszuson elmondta:
Dr. Válya Gyula elnök.

A társadalom élete folytonos haladást mutat. Új eszmék új intézmények keletkeznek s a társadalmi evolúciónak azon folyamata, melyet kulturának nevezünk, ép úgy magán viseli a fejlődés bélyegét, mint minden társadalmi produktum. Kétségtelen, hogy a kulturát a kor adott viszonyai befolyásolják, mint ahogy a kultura sem maradhat hatás nélkül a társadalom egész életének fejlődésére. Minden kornak megvan a maga kulturája. A midőn a kulturának keresztény világnézet alapján való fejlesztésére törekszünk, vakmerő felületesség azt állítani, hogy reakciót akarunk. Nem. A kultura mint emberi intézmény fejlődik s fejlődését feltartóztatni nem lehet, de Krisztus vallása s az abból fakadó keresztény világnézet örök érvényű, mert isteni eredetű. Még Spencer Herbert is az evolúciós tan legrendszeresebb kifejtője elismeri Szintétikus filozófiájában, hogy „a vallás bizonyos örök tényt fejez ki.“ Nem akarjuk tehát a fejlődést megakadályozni, hanem mindennek alapjává a keresztény világnézetet tenni s megvagyunk róla győződve, hogy így lesz igazi fejlődés, mert ami isteni eredetű örök fejlődést, örök életet fakaszt.

Ma azok, kik mintegy kisajátították maguknak a liberálist, liberális embernek csak azt tartják, aki a felvilágosodottság nevében megtagadja a vallás létjogosultságát. S érdekes, hogy ezek az ugynevezett liberális urak dühöngő liberálistusokban nagyszámú tagadásaik között mesésen

inkonzekvensek lesznek. Ha ugyanis előbb az egyéni érvényesülés jelszavát kiabálva visszautasítottak mindennemű állami beavatkozást, ma meggazdagodva a rendőrség szervezetlen voltaért panaszkodnak. Vagy más irányt véve, miközben rohamot vezényelnek a magántulajdon ellen, szépen feljutnak a plutokrácia aranycsillogású parkettes termeibe s míg előbb elátkoznak minden militarizmust, ma fiaikat huszárönkénteseknek adják, és így tovább. Egyben azonban nagyon konzekvensek: a vallás elleni küzdelemben. Ez természetes. Aki meggyőződését máról-holnapra redszertelenebbűl változtatja, mint a kameleon a maga színét, akinek erkölcsi felfogása attól függ, hogy szegény-e vagy gazdag, aki nem ismer szeretetet, még igaz szerelmet sem, csak szabad szerelmet s így tovább, annak természetesen a vallás béklyő. S hogy a tények rá-cáfolnak, hogy a civilizáció előnyeit ma nem élveznők a kereszténység nélkül, az mellékes. Ez ellen a dekadencia ellen: ma gátat kell emelni s ez kötelessége jövőben a mai ifjúságnak. Hegy ezt megtehesse meg kell szereznie a szív és ész kulturájának a fegyvereit, modern kultur embernek kell lenni, meg kell mutatni, hogy az amit ők béklyónak neveznek, az nekünk a magasságba vivő szárny.

Három dolog az, amiben össze lehet foglalni kulturális törekvéseink céljait: 1. szívbeli műveltség: hit, jellem 2. észbeli műveltség: tudományosság és 3. bizonyos formai készség.

Elteltekintve a kulturális haladás ama módjaitól, melyeket a kor viszonyaihoz képest mint általánosan rendelkezésre állókat megszerezhetünk, főképen arról kell gondoskodnunk, hogy e három szempont szem előtt tartásával mit tehetünk saját magunk önművelésének érdekében.

Hogy az önművelés is sokkal hathatósabbá válik, ha másokkal társulva történik, az talán ép oly kétségtelen igazság, mint hogy az ember minden nemű szükségleteit jobban elégíti ki a társadalomban, mint azonkívül, hogy a társadalomban élő ember élete minden tekintetben tökéletesebb, mint Robinzon élete. De még a társadalmi általános szervezettségben belül is biztosabb és célra vezetőbb az ember mindennemű törekvése, ha az azonos törekvésűekkel egyesül. Innen.

minden szövetkezés, egyesülés nagy nyomatéka, legyen az gazdasági vagy szellemi. Innen az ifjúsági körök fontossága és létjoga. Kérdés már most, hogy a körök életet hogyan lehet kulturális tartalommal megtölteni?

Ami a külső szervezet kérdését illeti, mindennek előtt alakíttassék az általános körök szervezeten belül egy — mondjuk így — kulturális kör. Ez a három fentebbi cél elérését célzó s különböző irányú törekvések szerint szakosztályokra oszlanék.

Hogy melyek legyenek ezek, mint legszükségesebbek, mily irányú és tartalmú legyen működésük, a következőkben leszek bátor összefoglalni.

Az embert nem elégíti ki az anyagi élet a maga különböző motívumaival és törvényszerűségeivel; az emberi lélek ösztönszerűleg keresi a tökéletes boldogságot, e közben érzi és tapasztalja, hogy ezt a földön nem találja meg. Érzi, hogy ő nemcsak ennek a világnak, hanem egy másik világnak is részese. A lélek végtelensége kitör a véges anyagi világ korlátai közül s keresve keresi és szomjuhozza a Végtelent. Ez a törekvése a hit. A hitnek, a vallásos érzésnek, aztán óriási kulturális jelentősége van hiszen, hogy megint visszatérjünk Spencerhez „nem eszmék kormányozzák és forgatják fel a világot; a világot érzések kormányozzák és forgatják fel, amelyeket az eszmék csak vezetnek . . . Minden társadalmi jelenséget az emberi érzelmek és meggyőződések összesége idéz elő.“

A hit külső megnyilvánulásában az ember lelkének legközvetlenebb kifejezőjévé válik, átjárja összes egyéb érzelmeinket, s így irányít tudományt, művészetet. Óriási szervező ereje van. Alakítja érzelmeinket, nemesíti a szívet, erőssé teszi az akaratot, mert nevelni tudja, kialakítja a jellemet. Istenben hívő ember még nem volt olyan, hogy egyuttal jellemtelen is legyen s a hitvány embernek rendesen nincs hite.

Az az óriási szervező erő, mely a hitben és ennek külső megnyilvánulásában a vallásban van, fejleszti éppen ezen a tulajdonságánál fogva a társadalmi szervezethez való hozzáalkalmazkodást, neveli az ember szociális érzését, társadalmibbá teszi a társadalmi szervezetet.

A hit nem zárja ki a tudást. Nem azért van hitünk, mert amit hiszünk, azt abszolúte nem értjük, hanem mert a hit által a Végtelent elérni látjuk. Constant Benjamin szerint a hit nem olyan találmánya a felvilágosodott embernek, amit a tudatlan nem érez, sem a tudatlanság olyan tévedése, amit a felvilágosodott elme elvethet. Tehát a hitnek van észszerűségi alapja.

Kulturális céljaink elérésére a köri életen belül tehát az első eszköz a hittudományi szakosztály létesítése. Foglalkoznék ez egyrészt a hit ápolásával, fenntartásával, fejlesztésével és foytonosan intenzivebbé való tételével. Másrészt célul fűzné ki a hitnek bölcseleti alapon való fejtegetését.

E végből, mintegy ezt megelőzőleg szükséges a filozófiai szakosztály létesítése. De más okokból is. Az a filozófia, amit az ifjúság középiskolákban tanul, igazán csak propedeutika. Az egyetemi életben pedig a szakok szerint való elkülönülés okozza azt, hogy a filozófiával nemcsak, hogy behatóan, hanem egyáltalán nem foglalkozik az ifjúság. S ha egyik-másik része — pl. a jogászság — tanulmányai közben per tangentem foglalkozik is, szembe találja magát a különböző materialista, pozitivistá tanokkal, amelyek — tapasztalatból mondva — nagyon tetszetős módon vannak eléink tárva, úgy, hogy úgy lopóznak ezek be az ifjú lélekbe, mint a lassan ölé méreg a test szervezetébe.

Ez ellen tenni és pedig sürgősen tenni elsőrendű feladat. S e tekintetben arra kell törekedni, hogy az a szakosztály hívjon fel, keressen kiforrott egyéniségű, nagy nevű tudományos alapon álló férfiakat, kik keresztény filozófiába vezessék be az ifjúságot.

Tovább haladva a szakosztályok tartalmi elemzésében, eljutunk ahhoz a szakosztályhoz, mely a legtágabb keretű, a legtöbbet foglalhat magában s amely gyakorlati értékkel is legközvetlenebbül bír s ez a szociális szakosztály. Magában foglalná ez az ifjúság mindennemű szociális törekvéseit. Ennek kifejtésével azonban nem foglalkozhatom, lévén ez a tétel budapesti barátaink számára fenntartva.

Ettől eltekintve néhány megjegyezni való itt is akad.

Korunkban a gazdasági élet fontosságának felismerése, illetve ennek szükségessége dominál. Tudva és szemmel tartva, hogy a történelmi materializmus ma már egy megdöntött elmélet, el kell ismernünk, hogy a gazdasági életnek a társadalom életében nagy nyomatéka van. Szociális kérdésekhez gazdaságtudományi ismeretek nélkül hozzászólni mindenestre sokkal kevesebb produktivitással kecsegtető, mint azokkal felfegyverkezve. E mellett a gazdasági ismeretek rendkívül feltudják ébreszteni az emberben a praktikus érzéket. A középiskolában egyáltalán nincs alkalmunk a fiatal embernek ilyen irányban foglalkozni s ez annyira újszerű s éppen nagyon gyakorlati jellegénél fogva szinte idegenszerű, hogy mikor középiskolából kikerül s szinte egyszerre beleesik az eddig még csak jóformán olvasmányokból ismert életbe, tájékozatlanságát és tapasztalatlanságát kétszeresen éri.

S az egyetemi életben éppen a tudományoknak fentebb említett elkülönözése miatt nehéz az ily irányban való kiképzés. Ezt némileg pótolni hivatva volna a szociális szakosztály hozzáértők által fejtegetve és ismertetve gazdasági kérdéseket.

Ugyancsak a szociális szakosztály keretébe utalandó lenne nem akarva tulságos sok szakosztályt létesíteni, nehogy ez az erő elforgácsolását vonja maga után, mindazon tudományos ismeretek kölcsönös közlése és idevágó nevesebb munkák ismertetése, melyek az általános társadalmi műveltségnek magasabb színvonalon való emelésére kiválóan alkalmasak. Pl. természettudományi stb, ismertetések.

Negyedik szakosztálynak a szépirodalmi szakosztály volna felveendő. A működés kettős irányu lenne itt is, egyrészt eredeti művek előadása, felolvasása, másrészt az újabb szépirodalmi művek ismertetése, megbirálása. Az irodalmi művészi szép kulturájának ez a szakosztály volna a fejlesztője.

Ezzel a négy szakosztállyal volnának a hármas cél első kettejének elérésére való törekvések összefoglalva.

A harmadik cél, a formai készség a testi ügyességet, a társadalmi érintkezésben való biztonságot és jártasságot foglalja magában. A test kulturáját célzó sportokkal inkább csak tisztán sport egyesületek foglalkozhatnak. Egyébb ügyes-

ségek elsajátítására a körök különböző, a testi ügyességet igénybe vevő és fejlesztő szórakozási eszközök létesítése által (billiárd stb.) hathatnak jól közre. A társadalmi érintkezéshez szükséges formai készség nevelésére matinék, estélyek stb. rendezése. A szakosztályokban szabad előadások tartása, vitaestélyek tartása, a bátor fellépés, találékonyság etc. kiművelésére is szolgálnak. Egyben a közönséggel való érintkezésnek elősegítésére ünnepélyek stb. rendezése, de egyúttal a művészi szépnek ápolása megkívánják a dal és zene művelését.

Nagy körvonalokban ez volna a kulturális célok elérésére irányuló törekvések előmozdításának szervezete és főbb alapelvei. Szívbeli műveltség, hit, jellem, észbeli műveltség, tudományosság és bizonyos formai készség hármasságának elérése igazi kulturális emberré fog minket tenni, olyanokká, akik valóban az igazi kulturának vagyunk a munkásai. Az igazi kulturának, és nem annak az álkulturának, amelynek csatározói azt mondják, hogy a hit babona, a vallás pusztaság, a keresztény világnézet elavult idea s nem veszik észre, hogy e közben a talajt rugják ki maguk alól. Ennek a kulturának munkásai azok, akik társadalmi reformokért kiáltoznak, csak azért, hogy minél jobban megfizetessék magukat, ezek azok, akik a szellemi haladás minden irányában radikálisok ugyannyira, hogy zeneműveik akkordjai a normális fülű embernek érthetetlenül perverz kaosszá dagadnak, akiknek festményeiről nem lehet megállapítani, hogy legelő csorda-e vagy amerikai felhőkarcoló, akiknek költeményeiről nem tudjuk, hogy szanszkrit-tül-e vagy tatárul vannak írva, de semmi esetre sem magyarul, akik azt mondják, hogy az ember tanítja meg a természetet a művészi alkotás útján s nem megfordítva és így tovább. Nem, ettől a kultúrától visszariadunk vagy akarjuk ezt a kultúrát, mely az életnek igazán tartalmát, a léleknek boldogságot ad, vagy ha ezt nem lehet, inkább leszünk jámbor és egyszerű földművelők, mint álkultura zászlóvivői!!
